بۇیوتموسن قوجاغیندا ایکیدلرسن
ایگیدلیگی سن دنیایا گتیرمیسن
آنا یوردو یووا میزسان آذربایجان
محمد اشراقی

آتابابا سؤزلری

کیم اؤز قاتیغینا تورش دئیه ر؟

کره وئر یئییم بیچیم، آیران ایچیم نه بیچیم؟

ایلان هر یئره ایری گئتسه ده اؤز یوواسینا دوز گئده ر!

ایلان ووران یاتدی من یاتمادیم!

ایلانین آغینا دا لعنت قره سینه ده!

ایلان ووران قارا چاتی دان قورخار!

ایلانی سید حمزه الی ایله توتور!

ایلان اولدوز گؤرمه یینجه جان وئرمز!

ایت اپپکدن، اوشاق محبتدن!

دونیادا ائله اوشاق اولاسان!

اوشاق ییخیلا-ییخیلا بؤیویر!

بیلمجه لر

اؤزو اؤزونه گؤم قازار : دامجی

اؤزو قارا ، سؤزو آغ : یازی کرپیج اوسته

اؤزو قازانار ، ائله باغیشلار : آری

اؤزو توکلو ، اوْندان اوْلان توک سوز ، اوْندان اوْلان توکلو : توْیوق ، جوجه

اؤزو یوخدور یانیمدا ، قوتوسو وار ائویمده ، باخیرام او قوتویا ، ائشیدیب گؤرورَم لاپ اؤزونو : گؤرونگچ ، گؤرونتو باغی

اؤز قانین اؤزو اَمر : ایشیق ، چیراق اؤزی واردی ، باشی یوخ : سورویه سوخولان قورد

اؤزی واردی ، گؤنو یوخ : کؤلگه

وارلی نین الینده ، یوخسولون دیلینده : پول

وای دَده وای ، پاپاغیم آغاجدا قالدی : آغاجدا قورویوب قالان قوز قابیغی

ردپای طنز در فولکور آذربایجان

قاینانین نوه سینه شعر اوخوماسی
قاینانا نوه سینی قوجاغینا آلیب گلینی عصبی ائتمک اوچون بو کیمی شعرلر اوخویار:
ساریمساغیم ،سوغانیم
یاد قیزیندان اولانیم
بابانا جانیم قوربان
ننه م اولسون قوربانیم
یاریسی بالام بالاسی
یاریسی ایلان بالاسی .

قیاشعرلر

دزگاه اوسته

رنجدوزان

کرخانادا یوز دزگاه
اه یری دزگاه دوز دزگاه
سنده قیرخ ایل توخدوم
دای مندن ال اوز دزگاه

کرخانامیز یئکه دی
ارباب مثل تکه دی
آغزالماسی بال کره
شاییردینکی کوکه دی

قالی توخورماهپارا
دولوبدی آهی زارا
آخی یاشی خیردادی
نه ائیله سین بئچارا

کرخانانین اربابی
ایشله دیری روبابی
بئش یاشی وار بو قیزین
ایشله ماغا یوخ تابی

کرخانامیز دربتده
ارباب یاتیب حیطده
توخوجووار میلیونلار
بیزیم بو مملکتده

سوروش دئیسین خالچالار
کیم قالی یه ال چالار
بیزیم بوتون قالیلار
هونر لیغا یئر سالار

خالچالاری آلقیشلار
اونا باخام باخیشلار
یوزلر -مینلر دئیرکی
گوزه لدی بونا خیشلار

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
یازیلمیش کی هر یوز ایلده بیر یل ظاهر اولا الطاف الهی دن کی هر کیمین اول یل یوغازیندان ایچری کی ده حضرت حق تعالی اول کیمسه یه یارلیغار . اول یل نه یل دیر؟
حضرت شیخ جاوابیندا بویوردوکی :حضرت حق تعالی هر یوز ایلده بیر صاحبدلی یعنی بیر مرشد کامل مکمل گؤنده رر . هر کیم اونو قبول ائدیب اونا متابعت ائدر،حق تعالی اونو یارلیغار، شول طریق اوزه رینه کی«ان الله بیعت لهذا الامه علی راس کل مانه سنه من یجدها دینها .»
)اوچونجو دیلیم :انسانین حالاتینده تحقیقات)
تحقیقات حالاتاسنانی بیانیندا دیر کی حضرت شیخ صفی الدین -قدس الله سره العزیز-کلمات [و]الفاظ مشایخ اوزه رینه بویورموش دور، حضرت شیخ صدر الدین -روح الله روحه-روایتی ایله .
۱-فی التحقیق معرفت
حضرت شیخ -قدس سره -بویوردوکی :وقت وار دیرکی الله تعالادان شخصه ایریشر.
۱-فی التحقیق معرفت
حضرت شیخ -قدس سره -بویوردوکی :وقت وار دیرکی الله تعالادان شخصه ایریشر.مثلا شونون کیمی کی ازلده حق تعالی خلایقین اوزه رینه تقدیر ائتمیش دیر، ایماندان و کوفردن ،سعادتدن و شقاوتدن ،فقردن و غنادان ،صحتدن و مرضدن ،فرحدن و غمدن -حق سبحانه و تعالی - ایجاد وقتینده هر بیری سینی اول مقسم دن اظهار ائدر:
نقش هر غیبی که ائدر پرده ی تقدیر بست،
وقت ایجاد اندرین آئینه ی امکان نمود .
بو بئیتین معنی سی بو دورکی :حضرت حق تعالی هر غئیبین نقشینی کی تقدیر پرده سینده باغلادی ،ایجاد وقتینده ،امکان آیناسیندا گؤستردی . وقتین معناسی ،سیف قاطع دیر. یعنی اول کسیجی قیلیج دیر. همان کیم صاحب وقته حاصل اولار. یعنی اونالاحق اولان وقتی قطع ائدر، مثلا گئجه و گوندوز کیمی اولاکی گوندوز نورو،گئجه نین ظلمتین قطع ائدر.
العمر برق لامع،
والوقت سیف قاطع .
آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه سید عظیم شیروانی
سید عظیم شیروانی که در اشعار خود از تخلص سید استفاده می کرد از پرکارترین و مظلوم ترین شاعران آذربایجانی است که ۹ ژولای ۱۸۳۵ درزمان سلطنت سلطان محمدخان قاجار پدرناصرالدین شاه قاجار در خانواده ای روحانی در شهر شاماخی آذربایجان شمالی، متولد شد.پدر ایشان سید محمود از رجال معتبر و مشهور شهر بود که در زمانی که سید عظیم تنها ۷ سال داشت وفات یافت، بنابراین سید عظیم تحت حمایت و سرپرستی ملا حسین، پدربزرگ خود رشد یافت .
ملاحسین دردهکده ی یاقسای داغستان سمت کدخدایی داشت و مسائل شرعی و عرفی مردم را حل و فصل می کرد ملاحسین بعداز وفات دامادش، دختر و نوه عزیز خود، سید عظیم را به داغستان برد و از آنها به نحو احسن نگهداری و مراقبت کرد. سید عظیم از پدربزرگ خود زبانهای فارسی و عربی را آموخت و ۱۰ سال بعد به شاماخی برگشت و تحصیلات سطح میانی روحانیت را به اتمام رسانید. در سال ۱۸۵۶ میلادی جهت تحصیل و تکمیل علوم عقلی و نقلی به نجف اشرف مشرف شد، بعداز چند سال تحصیل درنجف اشرف به بغداد و استانبول و شام رفته و مدتها جهت تحصیل علوم جدید درآن شهر ها اقامت گزید.

درشهر شام وضعیت معاش و گذران سید تعریف خوبی نداشت و تنگدستی او را به تنگ آورده بود، سید عظیم بعداز مدتها کسب علوم و فنون ازمحضر استادان شهرشام دوباره به وطن خود مراجعت نمود ولی بعداز مدتی جهت زیارت مکه مکرمه به عربستان رهسپار گردید.
ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی

به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

یوسف و زلیخا

ناظم :شمس الدین احمد بن سلیمان بن کمال ،ادرنوی مشهور به «کمال پاشا زاده » (متوفای سال ۹۴۰ه./۳۴-۱۵۳۳ م).
موضوع :ادب منظوم /**زبان :**ترکی عثمانی .
آغاز : «افتاده ....
امین وحی صاحب سر معراج
سر عرشه براقی نعلدر تاج
فروغ پرتو آینه ذات
انک نوریله روشن جمله ذرات .»
انجام: « ...
جهان سرکشلرن امرینه رام ات
اکی عالمده مقصودن تمام ات
دلم خسته و قلم شکسته
زانست خطم شکسته بسته .»
گزارش متن :
ترجمه ای آزاد و. منظوم از داستان یوسف و زلیخا از اثار «نورالدین عبدالرحمن بن احمد، جلمی » (متوفای ۸۹۸ه./۹۳-۱۴۹۲ م)است که «کمال پاشازاده » قبل از سال ۹۱۸ ه./ ۱۵۱۲ م به صورت مثنوی در (۱۰۰۰)بیت به نام سلطان با یزید خان دوم (۹۱۸-۸۶۶ه./۱۵۱۲ -۱۴۸۱ م) به نظم در آورده است؛ نسخه حاضر به جهت افتادگی حدودا هفت هزار بیت دارد . ناظم از علما ،شعرا و دانشمندان زرگ عثمانی(ترکیه)است که اثار فراوانی را در علوم گوناگون از خود به یادگار نهاده است، بخشی از اثار وی را اسماعیل پاشا بغدادی در اثر گرانقدر خویش هدیه العارفین احصاء نموده است .
گزارش نسخه :
نوع خط: نستعلیق تاریخ کتابت: سده ۱۳ ه./۱۹ م عنوانها و نشانیها:شنگرف و بیشتر عناوین نانوشته نوع کاغذ: شرقی تعداد برگ :۲۹۹ تعداد سطر : ۱۵ اندازه متن : ۱۴/۵×۶ س اندازه جلد :۲۱/۵×۱۳/۵ س نوع جلد: تیماج قهوه ای روشنتیره ،با ترنج گل و بوته
ویژگیهای نسخه :
بخشی از برگها رطوبت دیده و نیز آثار چربی در برخی برگها دیده می شود؛ برگهای آسیب دیده نسخه از سوی متخصصان بخش آفت زدائی و اسیب شناسی این کتابخانه ترمیم گردیده است . برگها مجدول به خطوط شنگرف می باشد . در آغاز تملک «السید ...»آمده و مهرهای بیضی «عبده عثمان بن صادق »و...در آغاز و فواصل برگها مشاهده می شود .
عثمانلی مؤلفلری ،ج ۱ ،صص۲۲۴-۲۲۳ ؛فهرس المخطوطات الترکیه العثمانیه فی دارالکتب المصریه بالقاهره ،ج ۴،ص ۲۷۷ ؛کشف الظنون ،ج ۲ ،ص ۲۰۵۵ ؛هدیه العارفین ،ج ۱ ،صص ۱۴۲-۱۴۱
«شماره ۸۲۸۹ مجموعه »

قوجانین کلگی

بیر قوجانین احمد آدینا بیر اغلو وارایدی .ا.غلان ناخیرچی لیق ائله یردی ، بیر گون کوچه ده یولداشلاری اونو آلدادیب دئدیلر :
اده سنسی یولداشلارین هامیسی ائوله نیب ، بس سن نیه ائولنمیرسن .ایندی گئدرسن ائوه ،آتانا دئیه رسن سنی ائولندیرسین ، ئوزی ده پادشاهین قیزینی آلسین ، اوساعت آتان گئدیب پادشاهین قیزینی سنه آلاجاق .
احمد هم جوان ، هم ده هر سوزه اینانان ایدی .او اوشاقلارا ایناندی .آخشام ائوه گلن کیمی آتاسینا دئدی :
آتا ، بو ساعت گئدیب پادشاهین قیزینی منه آل .
قوجا دئدی :
بالا سن بالاجاسان ائو لنمک وقتی دگیل ، بیر ده بیز کاسب آدامیق ، پادشاه قیزینی سنه وئرمز.
احمد آتاسینا دئدی :
من هیچ زاد بیلمیرم .بو ساعت ائلچی گوندر .پادشاهین قیزینی منه آل آلماسان هامینیزی قیراجاغام .
قوجا جانی نین قورخوسوندان پادشاهین یانینا ائلچی گوندری .ائلچی گلیب ائلچی داشی نین اوستونده اوتوردی . اوساعت گئدیب پادشاها خبر وئردیلر که ، بیر نفر گلیب ائلچی داشی نین اوستونده اوتوروب .پادشاه امر ایله دی گئدیب ائلچی نی گتیردیلر.

آردی وار

گوزلیم

سنه خاطر گوزلیم دونیانی ویران ائدرم
غمین اولسا بله جاندان سنی درمان ائدرم
سیلرم گوزیاشینی آغلاسان آغلار اورگیم
منی سئوسن اگر، اوز جانیمی قوربان ائدرم

طنزشاعرلریمیز

کریمی مراغه ای

میرزا حسین کریمی مراغه ای، این شاعر پرکار و طنز پردار توانا در سال ۱۳۱۰ خورشیدی در یکی از روستاهای اطراف مراغه متولد شد . ازمیان شاعران آذربایجان، پس از استاد شهریار، هیچ شاعری به اندازه کریمی برای مردمش شناخته شده نیست .کریمی مراغه ای در حال حاضر در شهر مراغه زندگی کرده و به خلق آثار ادامه می دهد . وی با اینکه طنز پرداز است ،از عاشقان اهل بیت بوده و کتابهای طنزش بیشتر است . مجموعه های طنز او در شانزده جلد و با عنوان «رنگارنگ»چاپ شده است .
نمونه هایی از اشعر طنز اوست :

بارک الله بیزیم اوغلان
اوغلانلار ایچینده بارک الله بیزیم اوغلان
بیر دسته قزیل گولدی ماشاالله بیزیم اوغلان
هیچ صنعته علم و ادبه رغبتی یوخدور
بیر در گرانمایه دی هیچ قیمتی یوخدور
پاکیزه بیر اوغلان دی فقط غیرتی یوخدور
جرئتده پیشیک حیله ده روباه بیزیم اوغلان
اوغلانلار ایچینده بارک الله بیزیم اوغلان
مکتب نه دی مذهب نه دی مسلک نه دی قانماز
وورام دؤیرم هچ سؤزمه ذره جه قالماز
بیر گون اوتوزار بیر گون اوتار هچ ایشیم اولماز
بیر اوددی دوشب جانیمه واه واه بیزیم اوغلان
اوغلانلار ایچینده بارک الله بیزیم اوغلان
هر دم گوره سن که اووزمه بیر گازیلاندی
باش ویرمرم الدن سالارام تازه جواندی
بئینی دولی قاندی هله جاهلدی ناداندی

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

حکیم هیده جی

بؤلوم ۱ -باشلانغیج

گئچمیش سایی نین آردی و...
جوانمرد اگر خون خورد بی گمان،
به از نان خوان فرومایگان .
منه دیده بر بخشش خان و بیگ ،
گهی هست و گه نیست ای کم ز سگ .

هنر، مرد را می کند ارجمند،
تو بر بی هنر ارجی مبند.
که پرهیز خوب است و داد و دهش ،
در وغ و فریب و ستم نیست خوش .

حکیم هیده جی حکمت و فلسفه الهی اولاراق ،شعردن فلسفی دوشونجه لری خالقا چاتدیرماق اوچون یارارلانیر. و بو گون بیز اونو ایران و آذربایجانین یؤزلرجه شؤهرتلی شاعیرلری آراسیندا شعری نین و سؤزو نون محکم و قالارقی اولدوغو اوچون اوستون شاعر لریمیزده ن تانیریق .
او نون هر اوچ دیله یئترلی احاطه سی اولوب و شعرلرینده هئچ بیر بیت یا میصرعینه ایراد توتماق اولماز.
.1-11محمدرضا کریمی
ادامه از شماره قبل و...
اونون سؤزو، کلامی نین محکم لیگی و آخیجی لیغی اینسانی حئیرته سالیر؛ایندی فلسفی دوشنجه لرین آچیقلامادا گوجونو گؤردوکده ، اونون قارشیسیندا دیزه چؤکوروک . دوغرودان حکیم هیده جی لاپ چتین و دولاشیق فلسفی موضوعلاری ائله ساده و روان دیل ایله یازیر کی داها اوندان ساده یازماق مومکون ده گییل . خالق دیلینده ن او قده ر یاخشی و گؤزه ل یارارلانیر کی بو جهت دن تکجه اوستاد شهریارلا توتوشدورماق اولار.
حکیم هیده جی نین بوتون اثرلرینده آنایوردونا باغلی لیغی گؤز اؤنونده جانلانیر. هر صحیفه نی آچدیقدا هیده ج شهرینی،عالمینین آنا یوردونو تعریفله مکله اوز-اوزه گلیریک:
مرا جایگه صفحه ی هیده ج است،
که بر نو عروس صفا هودج است.

تورکو اثرلرینده ،هیده جه گؤوه نیر ،فارسی اثرلرینده دئییر:
صفای صفحه ی شیراز گرچه مشهور است؛
هوای هیده ج ما نیست کمتر از شیراز .

دوغرودور،ادبیاتیمیزدا شیراز حافظ و سعدی ایله شؤهرت قازانمیش، فردوسی آدی توس آدیلا بیرگه گلیر، نیشابورا باغلی دیر، صائب تبریزله معروف اولموش . بیزیم حکیم ده قاباقلاردا «مغنی »تخلوص ائدیرمیش سه، ایندی اؤزونو هیده جی آدلاندیریر و هیده جی شیرازدان آلچاق بیلمه ییر:
اولار کی وصف ائله ییبلر صفادا شیرازی،
منه گومان یوخو ترجیح هیده جه شیراز .
آردی وار